Piliakalnis su gyvenviete įrengtas Tauragnų ežero Š kranto aukštumos kyšulyje, iš P, PR pusių juosiamame ežero, iš ŠR – toliau besitęsiančios aukštumos, iš ŠV, V ir PV pusių – nedidelio bevardžio upeliuko (1 pav.), kurio kitame, dešiniajame krante, ant nedidelės apie 10–15 m pločio, iki 50 m ilgio ŠR–PV kryptimi teraselės įkurta senovės gyvenvietė. Jos teritorijoje, suardytos žemės paviršiuje ir buvo surinkti anksčiau minėti archeologiniai radiniai. Piliakalnio šlaitai statūs, maždaug 11–13 m aukščio, tik PV kiek nuolaidesnis (2 pav.). Aikštelė ovali, apie 25 m ilgio ŠR–PV kryptimi ir iki 15 m pločio, tarsi skersai išgaubtu viršumi, bei kiek nuolaidėjanti PV kryptimi. Jos ŠR krašte supiltas apie 12 m pločio ir 0,5–0,8 m aukščio pylimas, už kurio iškastas apie 8 m pločio, 0,3 m gylio griovys. Piliakalnio šlaitai greičiausiai kiek nuslinkę. Piliakalnis apaugęs medžiais ir krūmais, gyvenvietėje įrengta poilsiavietė.

500 m į ŠR nuo šio piliakalnio yra Tauragnų pilkapis, 480 m į PR, kitoje Tauragno ežero pusėje – Tauragno piliakalnis I su gyvenviete, toliau į R – Taurapilio piliakalnis su gyvenviete. Abiejų minėtų piliakalnių aplinkoje būta pilkapynų.

An Unknown Hillfort in Tauragnai

While installing a resort in a valley beside Lake Tauragnas in the town of Tauragnai (Utena District), finds dating to the late 1st–early 2nd millennium were discovered in 2013 (Fig. 1). Undated potsherds were also collected on a hill, which is in an area separated from the aforementioned valley by a stream. In 2016, Tauragnai Hillfort II and Settlement, which were unknown, were identified (Fig. 2).

Eglė Marcinkevičiūtė,
Egidijus Šatavičius

Naujas archeologinis objektas Varėnos rajone

2016 m. vykdyti archeologiniai tyrimai Varėnos rajone, žvalgytos Merkio pakrantės tarp Senosios Varėnos ir Perlojos bei Moliadugnio kaimo apylinkės. Šios teritorijos dabar yra visiškai užmiškėjusios, todėl paviršinių radinių beveik nerasta. Viena nauja akmens amžiaus gyvenvietė identifikuota Varėnos rajono P dalyje.

Dubičių akmens amžiaus gyvenvietė (Varėnos r., Kaniavos sen.) yra 140 m į PR nuo buvusio gyvulininkystės komplekso (dabar baigiamo nugriauti), 850 m į R–PR nuo tilto per Ūlą Dubičių miestelio P pakraštyje, 1,01 km į P–PR nuo kelių Vydeniai–Dubičiai ir Mantotai–Kalviai sankryžos, 1,02 km į ŠR nuo tilto per Pelesos upelį kelyje Dubičiai–Stojai. Gyvenvietei įkurti buvo pasirinktas smėlingas platus apie 3–6 m aukščio, 40–50 m pločio terasuotas gūbrys ir jo P pašlaitės (1 pav.). Šis gūbrys išlenktu puslankiu driekėsi palei Pelesos ežero Š pakrantę, jį ties viduriu kirto nedidelio upelio lėkštas slėnis. Gūbrio V dalyje ir tolesnėse sunaikintose teritorijose buvo įsikūrusi 2015 m. surasta nežinoma gyvenvietė (*ATL 20015 metais*, 2016, p. 435–437), o R (mažesniojoje) dalyje – ši gyvenvietė. Į Š nuo šio gūbrio būta lėkštos ir masyvios pažliugusios lomos, o į P pusę – terasuotos nuolaidėjančios ežero pakrantės, kuriose išsiskiria 2 plačios terasinės aikštelės. Iš PV pusės gyvenvietę ribojo stamboka ežero įlanka, kurios šlaitu nutiestas dabar nenaudojamas keliukas.

Gyvenvietės teritorija labai sužalota žmogaus ūkinės veiklos: XX a. 7–9 dešimtmečiais

(įrengiant ir veikiant gyvulininkystės kompleksui), eksploatuojant įvairius nedidelius karjerus, buvo nukasta dalis jos teritorijos viršutinėje gūbrio dalyje, vėliau prikasta duobių. Stipriai apardytas ir gyvenvietės V pakraštys, įgilinant ir keičiant slėnio dugnu tekėjusio upelio vagą. Be to, gyvenvietės teritorija buvo paversta nelegaliu kritusių gyvulių kapinynu, jų stambių kaulų galima aptikti V gyvenvietės dalyje. Dabartiniu metu stipriai apnaikinta gyvenvietė užima apie 160x100 m dydžio miško plotą (2 pav.). Jos teritorijai turėtų būti priskirta ir dalis ežero atabrado, nes sausesniais laikotarpiais keičiantis ežero vandens lygiui čia galėjo būti gyvenama.

Šis archeologijos objektas priskirtinas smėlinių gyvenviečių tipui. Buvusio Pelesos ežero pakrantės nuo seno traukė žmones, čia ypač

1 pav. Dubičių senovės gyvenvietė gūbrio P pašlaitėje iš Š. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 1. Dubičiai Old Settlement on the ridge's S slope, as seen from the N.

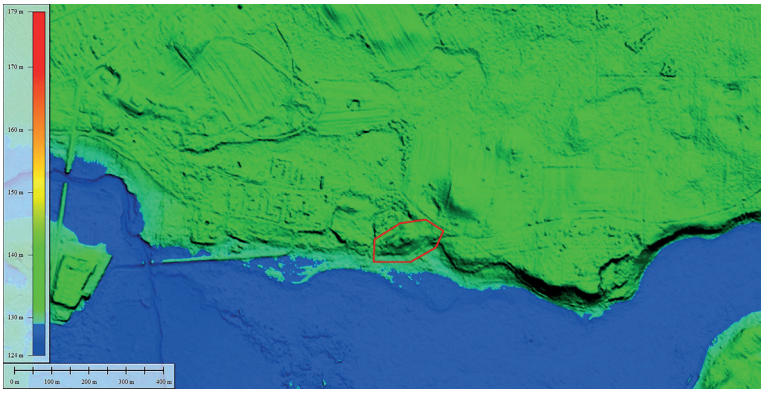

2 pav. Dubičių senovės gyvenvietė LiDAR nuotraukoje. Buvusio Pelesos ežero vandens lygis rekonstruotas ties ilgesnį laiką egzistavusia kranto linija (H_{abs} 129,00 m). E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 2. Dubičiai Old Settlement in a LiDAR photo. The water level of former Lake Pelesa was reconstructed along the shoreline that existed for a long period of time (H_{abs} 129.00 m).

3 pav. Dubičių senovės gyvenvietėje anksčiau iškastų duobių nuvalytuose šlaituose matyti išlikęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis (pilkas – pilkai rudas smėlis). E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 3. The settlement's surviving cultural layer (grey–grey brown sand) visible on the cleaned slopes of previously dug pits in Dubičiai Old Settlement.

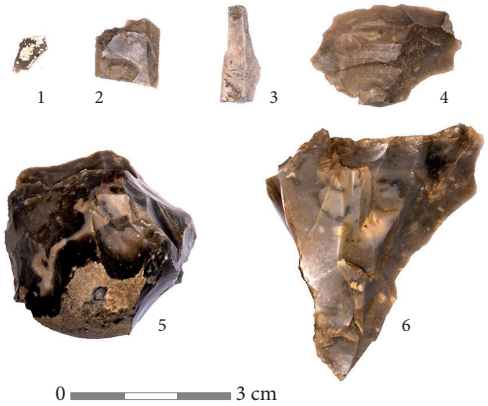

4 pav. Dubičių akmens amžiaus gyvenvietėje rasti titnago radiniai. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 4. Flint finds discovered in Dubičiai Stone Age Settlement.

gausu akmens–bronzos amžiaus gyvenviečių liekanų, šiuo metu jų skaičiuojama apie 16.

Kaip radimvietę objektą 1992–1994 m. identifikavo E. Šatavičius, žvalgydamas buvusio Pelesos ežero pakrantes. Tuomet savavališkai iškastų duobių šlaituose aptikta smulkių titnago radinių. 2016 m. žvalgant šio objekto teritoriją bei senųjų ir naujai iškastų duobių šlaitus, nustatyta, kad daugelyje vietų yra išlikęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, jo storis siekia apie 10–30 cm. Stambių iškastų duobių sienelėse stebėta tokia stratigrafija: viršuje buvo 10–22 cm storio samanos ir smėlingas pilkas miškožemis, po kuriuo slūgsojo 10–30 cm storio rudas – pilkai rudas smėlis – gyvenvietės kultūrinis sluoksnis; žemiau dengėsi gelsvas – balkšvas smėlis – įžemis (3 pav.). Stipriai suardytose vietose gausu paviršinių titnago radinių: nuoskalų, pavienių skelčių, aptikta ir keletas dirbinių fragmentų, skaldytinių (4 pav.). Titnago radiniai gaminti iš aukštos kokybės žaliavos, naudotas vietinis pilkos spalvos titnagas. Kai kurių senųjų duobių apirusiose sienelėse matomos stambokos anglingos dėmės gali būti siejamos su buvusių židinių vietomis. Pavienių titnago ir keramikos radinių pasitaiko ir buvusio kelio, nutiesto gyvenvietės PR pakraščiu, teritorijoje.

Gyvenvietėje rasti titnago radiniai ir pavieniai smulkūs lipdytinės keramikos trupiniai gali būti datuojami mezolito – viduriniojo neolito laikotarpiu, o jų kultūrinė priklausomybė dėl mažo ištirtumo kol kas lieka neaiški. Teritorijoje taip pat pasitaiko XIX–XX a. pradžios pavienių vėlyvų apžiestų indų šukių. Dubičių akmens amžiaus gyvenvietę siūloma įrašyti į NKVR. Ateityje planuojami jos platesnio masto žvalgomieji tyrimai.

A New Archaeological Site in Varėna District

In 2016, Dubičiai Stone Age Settlement was discovered during a survey in the SE part of Varėna District. It was founded on a sandy, roughly 3–6 m high and 40–50 m wide, terraced ridge and its S slope (Fig. 1). The settlement's territory has been severely damaged by human agricultural activities and currently occupies roughly 160 x 100 m area of forest (Fig. 2).

The site was identified as a find spot in 1992–1994 during a survey by E. Šatavičius on the shore of former Lake Pelesa. In 2016, it was determined that the settlement's cultural layer, which is approximately 10–30 cm thick, has survived in many places (Fig. 3). Abundant flint surface finds: flakes and isolated blades as well as several artefact fragments and cores were discovered at the badly disturbed locations (Fig. 4).

The flint finds and isolated small sherds of hand built pottery found at the settlement can be dated to the Mesolithic–Middle Neolithic.

Žilvinas Montvydas

Žvalgymai Raseinių, Šilalės ir Tauragės rajonuose

2016 m. rugpjūčio 10–14 ir spalio 22–23 d. surengti archeologiniai žvalgymai Raseinių, Šilalės ir Tauragės rajonuose. Ieškota nežinomų archeologinių paminklų, remiantis archyviniais LŽV, VAK, žvalgomųjų ekspedicijų ataskaitų, muziejų ir kitokiais duomenimis. Tyrimų metu žvalgyta 13 vietų (1 pav.). Ekspedicijoje dalyvavo LLTI ir KU doktorantai, Kaišiadorių ir Tauragės muziejų muziejininkai, Skaudvilės gimnazijos moksleiviai.

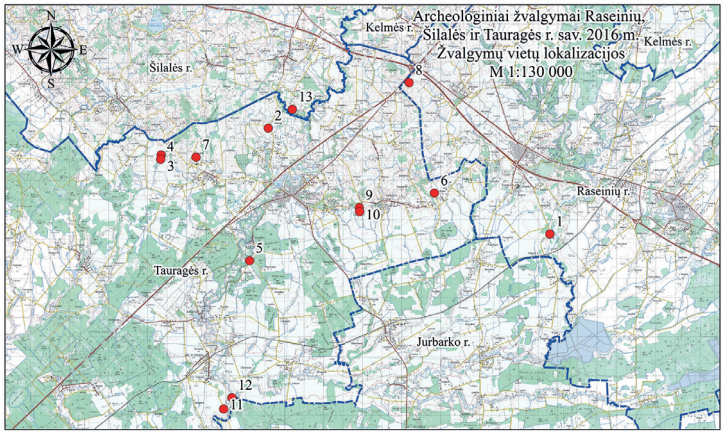

1 pav. Žvalgytos vietos kartografiniame 1996 m. Lietuvos Respublikos topografiniame žemėlapyje M 1:50 000: 1 – Sugintai (Raseinių r.); 2 – Keteriai; 3 – Mockaičiai (Kačkalnis); 4 – Mockaičiai (Kapukai); 5 – Norkiškė; 6 – Očikiai; 7 – Pabambiai; 8 – Paprūdžiai; 9 – Pauliškiai (Pupkalnis); 10 – Pauliškiai (Senkapis); 11 – Santakai; 12 – Užkerteniai (2–13 – Tauragės r.); 13 – Simėnai (Šilalės r.). Ž. Montvydo brėž.

Fig. 1. Surveyed locations in the 1996 topographic map of Lithuania, scale 1:50 000: 1 – Sugintai (Raseiniai District); 2 – Keteriai; 3 – Mockaičiai (Kačkalnis); 4 – Mockaičiai (Kapukai); 5 – Norkiškė; 6 – Očikiai; 7 – Pabambiai; 8 – Paprūdžiai; 9 – Pauliškiai (Pupkalnis); 10 – Pauliškiai (Senkapis); 11 – Santakai; 12 – Užkerteniai (2–13 – Tauragė District); 13 – Simėnai (Šilalė District).